

**ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
ΔΕΙΓΜΑΤΙΚΟ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ**

**ΚΕΙΜΕΝΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ: ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ
ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ: ΓΝΩΡΙΖΩ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΟΥ
ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ ΤΟΥ**

Κείμενο 1

ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΜΕ ΒΑΡΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

Μοναστηράκι, η πιο ωραία γειτονιά της Αθήνας που αξίζει να περνάς

Στην καρδιά του Αθηναϊκού κέντρου, το Μοναστηράκι αποτελεί μοναδικό μίγμα ρυθμών, εποχών και πολιτισμών, ζωντανό και πάντα δυναμικό – όμως, σταθερά αφιερωμένο στο εμπόριο και στο αντάμωμα των ανθρώπων. Εάν σταθούμε στο κέντρο της Πλατείας Μοναστηρακίου και κάνουμε επί τόπου στροφή 360 μοιρών, αντικρίζουμε μέσα σε λίγα μόλις τετραγωνικά την ίδια την ιστορία της Αθήνας. Πρόσφατα ανακαινισμένη, η Πλατεία στρώθηκε με μωσαϊκούς κυβόλιθους από μάρμαρο, πέτρα και σκαλιστό μαντέμι, που συμβολίζουν τις «ροές» και την ποικιλοχρωμία των λαών της Μεσογείου.

Τα έργα για τον νέο σταθμό του Μετρό (άνοιξε με καθυστέρηση στο Μοναστηράκι το 2004) συνάντησαν εξαιρετικές δυσκολίες, λόγω της συνάντησής τους με την κοίτη του ποταμού Ηριδανού, του ιερού ποταμού των αρχαίων Αθηναίων. Στη σύγχρονη πόλη, το μοναδικό ακάλυπτο τμήμα του ποταμού βρισκόταν στον γειτονικό αρχαιολογικό χώρο του Κεραμεικού. Τα ίχνη της χαμένης κοίτης, που ανακαλύφθηκαν εκ νέου, είναι εν μέρει ορατά σε ειδικό εκθεσιακό χώρο με αρχαιολογικά ευρήματα εντός του σταθμού και μέσω ανοιχτής έκθεσης πάνω στην ίδια την πλατεία.

Το Τζαμί Τζισταράκη (1759) πήρε το όνομά του από τον Οθωμανό Βοεβόδα της πόλης Μουσταφά Αγά Τζισταράκη. Ήταν γνωστό και ως Τζαμί Κάτω Σιντριβανιού από το σιντριβάνι που υπήρχε κοντά, το οποίο τροφοδοτούσε ο Ηριδανός. Η χρήση του ως Μουσείου χειροτεχνιών ξεκινά μετά την πρώτη του επισκευή το 1915 και από το 1975 στεγάζει μια αξιόλογη συλλογή κεραμικής από την Ελλάδα, την Κύπρο, την Οθωμανική και τη νεότερη Τουρκία. Στο εσωτερικό υπάρχουν πληροφορίες και φωτογραφίες για τα έργα και τους καλλιτέχνες, αλλά και την ιστορική σημασία του Τζαμιού, από μόνο του άξιο να το επισκεφθεί κανείς. Κάτω από το Τζαμί, και στο τμήμα της οδού Ηφαίστου που ορίζεται από αυτό, παραμένουν οι χώροι των παλιών τσαγκάρικων, που ορισμένοι πλέον μετατράπηκαν σε μαγαζιά για τουριστικά σουβενίρ.

Δίπλα στο Τζαμί σώζεται τμήμα του τοίχου της Βιβλιοθήκης, που χτίστηκε το 132 μ. Χ. ως **προσφορά** στην πόλη των Αθηνών από τον Αδριανό, τον Ρωμαίο αυτοκράτορα που έδειξε ιδιαίτερη αδυναμία για την πόλη. Υπό την κυριαρχία του, η αρχαία πόλη του Θησέα εμπλουτίστηκε με σημαντικές υποδομές, ίχνη των οποίων δεσπόζουν ακόμα στο κέντρο. Η είσοδος της Βιβλιοθήκης έβλεπε στη Ρωμαϊκή Αγορά, που **θεμελιώθηκε** από τον Ιούλιο Καίσαρα το 10 αι. μ. Χ., ως προέκταση της Αθηναϊκής. Είναι δύσκολο σήμερα να φανταστούμε αυτό το κομμάτι του Μοναστηρακίου (στη σημερινή οδό Άρεως), όπως υπήρξε στα τέλη των Οθωμανικών χρόνων: μια κεντρική αγορά σιτηρών,

οπορωλαχανικών, κρεάτων και ψαριών, στεγασμένη σε υπόστεγα κατασκευασμένα επί των ερειπίων της Βιβλιοθήκης και με ένα βυζαντινό ναό χτισμένο στο κέντρο της. Η περιοχή ονομαζόταν «Κάτω Παζάρια» και απαλλοτριώθηκε αφότου η Αθήνα έγινε πρωτεύουσα του νέου ελληνικού κράτους (1835), ενώ σχεδιάστηκε η μεταφορά της αγοράς τροφίμων στην υπό χάραξη τότε οδό Αθηνάς, σύμφωνα με το Balkon3¹.

Το μικρό εκκλησάκι της Παντάνασσας είναι ό,τι απομένει σήμερα από το γυναικείο μοναστήρι των βυζαντινών χρόνων, που λειτουργούσε και κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας, καταλαμβάνοντας τον χώρο της σημερινής πλατείας. Η ονομασία «Μοναστηράκι» καθιερώθηκε κατά την Επανάσταση. Στα χρόνια της Φραγκοκρατίας λειτουργούσε ως καθολικός ναός και αποτελούσε προσωπική ιδιοκτησία ενός Ενετού ευγενή.

Το πιο σημαντικό σημείο στο Μοναστηράκι είναι βέβαια το παζάρι της οδού Ηφαιστού και των παρακείμενων στενών ή αλλιώς Γιουσουρούμ, από το όνομα ενός Εβραίου ιδιοκτήτη παλαιοπωλείου της περιοχής. Η ονομασία Γιουσουρούμ ενσωματώθηκε στην αστική γλώσσα κι έγινε ακόμα και τίτλος ενός τραγουδιού της δεκαετίας του 1980 από τον κυνικό της underground σκηνής των Εξαρχείων Νικόλα Άσιμο. Μπορεί (όπως έλεγε κι ο Άσιμος) οι ανθρώπινες αξίες να πωλούνται για το κέρδος, πάντως η ευγενική κυρία της φωτογραφίας μάς καλωσορίζει στην είσοδο του Γιουσουρούμ με ένα χωνί ζεστά κάστανα έναντι μικρού αντιτίμου.

Πολλές είναι και οι φωτογραφίες από το παρελθόν, που μας μεταφέρουν νοερά στην παλιά εποχή πριν το Μοναστηράκι γίνει

πλατεία, την εποχή που η Ακρόπολη είχε ακόμη τον φράγκικο πύργο.

Πηγή: iefimerida.gr –

<https://www.iefimerida.gr/news/> (διασκευή)

Ημερομηνία δημοσίευσης: 5/10/2020

¹ Balkon3: Διαδικτυακός ενημερωτικός ιστότοπος

Κείμενο 2

Πλάκα & Μοναστηράκι

Η Πλάκα και το Μοναστηράκι, οι πιο τουριστικές περιοχές της Αθήνας, συναρπάζουν με τις γραφικές γωνιές τους δίνοντας παράλληλα μαθήματα Ιστορίας. Τα σοκάκια της Πλάκας που φτάνουν έως τον βράχο της Ακρόπολης, η νησιώτικη γειτονιά των Αναφιώτικων, οι ανθισμένες βουκαμβίλιες, οι ταβέρνες και τα καταστήματα με τουριστικά είδη δημιουργούν το απόλυτο σκηνικό για ατέλειωτες βόλτες. Και το Μοναστηράκι προσφέρεται για βόλτες στα αναρίθμητα μικρά **καταστήματα** και στους

πάγκους των **μικροπωλητών**. Η κίνηση κορυφώνεται κάθε Κυριακή, όταν στήνεται εδώ η μεγάλη υπαίθρια αγορά, το Γιουσουρούμι.

Πηγή: <https://www.trip2athens.com/el/see-n-do/attractions/attraction-24/>

Ημερομηνία ανάρτησης: 5/10/2020

Κείμενο 3

Πλατεία Μοναστηράκι

Ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://www.youtube.com/watch?v=pOruF0mXAc>

Ημερομηνία ανάρτησης: 7/9/2020

Ημερομηνία ανάληψης αρχείου: 9/10/2020

Προαναγνωστικές δραστηριότητες

1. Να σχολιάσετε το επικοινωνιακό πλαίσιο του κειμένου 1 (πομπός, δέκτες, μέσο, χρόνος δημοσίευσης, σκοπός)

(Δείκτης Επιτυχίας: Α.Ι. Κατανοούν το περιεχόμενο του προφορικού/γραφτού κειμένου τοποθετώντας το στο επικοινωνιακό και κοινωνιοπολιτισμικό του πλαίσιο.)

2. Σε ποιο κειμενικό είδος θα μπορούσε να ενταχθεί το κείμενο 1; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας λαμβάνοντας υπόψη και εξωκειμενικές πληροφορίες.

(Δείκτης Επιτυχίας: Α.Ι.5. (Ανα)γνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά προφορικών/γραπτών κειμενικών ειδών και κατανοούν τη λειτουργία τους στην επικοινωνία.)

3. Αφού διαβάσετε τους τίτλους των κειμένων 1 και 2:
- A. Να δηλώσετε ποιο από τα δύο κείμενα σας έχει κεντρίσει το ενδιαφέρον.
B. Να δικαιολογήσετε την επιλογή σας.

(Δείκτης Επιτυχίας:Α.1.3. Επισημαίνουν το γενικό θέμα του κειμένου, διασυνδέοντας κειμενικά και εξωκειμενικά στοιχεία. Τίτλος: κυριολεκτικός, μεταφορικός, συμβολικός - Υπότιτλος: συμπλήρωση / διασαφήνιση του τίτλου.)

4. Να δώσετε έναν δικό σας τίτλο στο κείμενο 2, χρησιμοποιώντας ένα σημείο στίξης.
(Δείκτης Επιτυχίας:Α.1.2.6. Λειτουργία των σημείων στίξης.)

Κατά την ανάγνωση ...

- ✓ Εστιάζουμε την προσοχή μας στο **γενικό θέμα** και στα κύρια σημεία του κειμένου. Υπογραμμίζουμε λέξεις/ φράσεις κλειδιά.
- ✓ **Αξιοποιούμε τα συμφραζόμενα**, για να καταλάβουμε το **νόημα** άγνωστων λέξεων του κειμένου. Αν παρ' όλα αυτά εντοπίσουμε άγνωστες λέξεις, τις σημειώνουμε και τις «αναζητούμε» στο ηλεκτρονικό λεξικό της τάξης.

Ενδεικτικές δραστηριότητες (προφορικά ή γραπτά):

1. Να προσδιορίσετε, αν το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων είναι ορθό ή λάθος, γράφοντας στο τέλος κάθε πρότασης τη λέξη «ορθό» ή «λάθος».

- I Το Μοναστηράκι είναι η πιο ωραία γειτονιά της Θεσσαλονίκης.
- II Η πλατεία Μοναστηρακίου έχει ανακαινισθεί πρόσφατα.
- III Το Μοναστηράκι είναι σημείο συνάντησης ανθρώπων.
- IV Ο Ηριδανός είναι αρχαίος Έλληνας θεός.
- V Στο Μοναστηράκι μπορεί κανείς να αγοράσει τουριστικά σουβενίρ.
- VI Επί τουρκοκρατίας στο μοναστηράκι υπήρχε μια κεντρική αγορά σιτηρών, φρούτων, λαχανικών, κρεάτων και ψαριών.
- VII Σήμερα, στην πλατεία Μοναστηρακίου μπορεί κανείς να επισκεφθεί το γυναικείο μοναστήρι, το οποίο υπάρχει από τα βυζαντινά χρόνια.
- VIII Το πιο σημαντικό σημείο στο Μοναστηράκι είναι η πλατεία Συντάγματος.

(Δείκτης Επιτυχίας:Α.1.7. Εντοπίζουν τις πληροφορίες, τις αξιολογούν και προσλαμβάνουν το κεντρικό νόημα, εφαρμόζοντας και στρατηγικές κατανόησης κειμένου.)

2. Τι είδους πληροφορίες μάς δίνει ο/η συγγραφέας για το Μοναστηράκι στο κείμενο 1; Να συμπληρώσετε τον πίνακα που ακολουθεί:

Φύση –Περιγραφή χώρου - πλατείας	Ιστορία – Πολιτισμός

(Δείκτης Επιτυχίας: Α.Ι.3. Επισημαίνουν το γενικό θέμα του κειμένου, διασυνδέοντας κειμενικά και εξωκειμενικά στοιχεία.)

3. Να εντοπίσετε από το κείμενο 1 τέσσερα (4) τοπικά επιρρήματα.

Θυμηθείτε τι ονομάζουμε τοπικά επιρρήματα: δηλώνουν τόπο. Απαντούν στην ερώτηση πού; Τοπικά επιρρήματα είναι: αλλού, αυτού, βόρεια, δίπλα, εδώ, εκεί, εμπρός, εντός, έξω, κάτω, νότια, μέσα, παντού, πάνω, πίσω, πουθενά

(Α.ΙΙ.4. (Ανα)γνωρίζουν και αξιολογούν τον τρόπο με τον οποίο συγκεκριμένα μορφολογικά φαινόμενα οικοδομούν νοήματα και διαμορφώνουν το ύφος της Περιγραφής)

4. Τα δύο πιο πάνω κείμενα εντάσσονται στον κειμενικό τύπο της περιγραφής. Να τεκμηριώσετε τη θέση αυτή, δίνοντας δύο (2) στοιχεία από τα κείμενα.

(Δείκτης Επιτυχίας:Α.Ι.4. (Ανα)γνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά των κειμενικών τύπων.)

5. Α. Σε ποιο από τα δύο κείμενα (Κείμενο 1 και Κείμενο 2) το λεξιλόγιο είναι πιο απλό; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με ένα (1) παράδειγμα.
Β. Πιστεύετε ότι το λεξιλόγιο επηρεάζει το ύφος του κειμένου;

(Δείκτης Επιτυχίας: Α.Ι.9. Εξάγουν συμπεράσματα για το κεντρικό νόημα του κειμένου, με αναφορά στον σκοπό και το ύφος.)

6. Από πού πήρε το όνομά της η περιοχή Μοναστηράκι και πότε καθιερώθηκε αυτή η ονομασία;

(Δείκτης Επιτυχίας:Α.Ι.7. Εντοπίζουν τις πληροφορίες, τις αξιολογούν και προσλαμβάνουν το κεντρικό νόημα, εφαρμόζοντας και στρατηγικές κατανόησης κειμένου.)

7. Ποιο είναι το πιο σημαντικό σημείο στο μοναστηράκι; Για ποιο λόγο νομίζετε ότι είναι σημαντικό;

(Δείκτης Επιτυχίας:Α.Ι.7. Εντοπίζουν τις πληροφορίες, τις αξιολογούν και προσλαμβάνουν το κεντρικό νόημα, εφαρμόζοντας και στρατηγικές κατανόησης κειμένου.)

8. Αφού ξαναδιαβάσετε προσεκτικά τα δύο κείμενα (Κείμενο 1 και Κείμενο 2), να τα συγκρίνετε ως προς το περιεχόμενό τους. Παρουσιάζουν κοινές πληροφορίες ή συμπληρώνει το ένα κείμενο το νόημα του άλλου;

(Δείκτης Επιτυχίας:Α.Ι.7. Εντοπίζουν τις πληροφορίες, τις αξιολογούν και προσλαμβάνουν το κεντρικό νόημα, εφαρμόζοντας και στρατηγικές κατανόησης κειμένου.)

9. Να συγκρίνετε το βιντεάκι (κείμενο 3) με τα κείμενα 1 και 2. Ποιες διαφορές παρουσιάζουν;

(Δείκτης Επιτυχίας:Α.Ι.7. Εντοπίζουν τις πληροφορίες, τις αξιολογούν και προσλαμβάνουν το κεντρικό νόημα, εφαρμόζοντας και στρατηγικές κατανόησης κειμένου.)

10. Αφού παρατηρήσετε προσεκτικά τις δύο φωτογραφίες στο κείμενο 1, να δηλώσετε κατά πόσο συνάδουν στην περιγραφή του κειμένου.

(Δείκτης Επιτυχίας:Α.Ι.8. Αξιοποιούν τα μη γλωσσικά στοιχεία, για να προσλάβουν το κεντρικό νόημα του κειμένου.Α.Ι.8.1. Πολυτροπικότητα - οπτικοποίηση κειμένου, ενδεικτικά: εικόνες, φωτογραφίες.)

11. Να επιλέξετε μία (1) από τις τρεις (3) εικόνες που συνοδεύουν το κείμενο 2 και να τις περιγράψετε (προφορικά).

(Δείκτης Επιτυχίας: Α.Ι.8. Αξιοποιούν τα μη γλωσσικά στοιχεία, για να προσλάβουν το κεντρικό νόημα του κειμένου.Α.Ι.8.1. Πολυτροπικότητα - οπτικοποίηση κειμένου, ενδεικτικά: εικόνες, φωτογραφίες.)

Μορφοσυντακτικά φαινόμενα

12. Στο κείμενο 2 υπάρχουν τα ουσιαστικά: **περιοχές, καταστήματα, των μικροπωλητών.**
Α. Να τα κατατάξετε στον πιο κάτω πίνακα:

Ον.	
Γεν.	
Αιτ.	

Β. Τι παρατηρείτε ως προς τον αριθμό των καταλήξεων;

(Δείκτης Επιτυχίας: Α.ΙΙ.4.1. Μορφοσυντακτικά φαινόμενα που υποστηρίζουν τους κειμενικούς τύπους: Ουσιαστικά: Ορισμός - Μορφή –Κλίση αρσενικών, θηλυκών, ουδετέρων (ισοσύλλαβα - ανισοσύλλαβα)- Τονισμός κατά την κλίση: οξύτονα, παροξύτονα, προπαροξύτονα.)

Γ. Ποια είναι η λειτουργία των ουσιαστικών αυτών μέσα στην πρόταση και στο κείμενο;

(Δείκτης Επιτυχίας: Α.ΙΙ.4.1. Μορφοσυντακτικά φαινόμενα που υποστηρίζουν τους κειμενικούς τύπους: Λειτουργία- Κατάλληλα ουσιαστικά για να αποδώσουν τα αντικείμενα και τις έννοιες.)

Λεξιλογικές ασκήσεις

13. Να κυκλώσετε την ορθή απάντηση:

Η λέξη **προσφορά** προέρχεται από τα σύνθετα:

Α) προς + φέρω

Β) προ+ σφέρω

Γ) προ + σφαίρα

(Δείκτης Επιτυχίας:Α.ΙΙ.3.3. Έννοιες: ετυμολογία.)

14. Να γράψετε ένα (1) συνώνυμο των πιο κάτω λέξεων:

Αξιόλογη (κειμ.1): _____

Θεμελιώθηκε (κειμ.1): _____

(Δείκτης Επιτυχίας:Α.ΙΙ.3. Κατανοούν τη λειτουργία της Παραγωγής και αντιλαμβάνονται τη σημασία των λέξεων μέσα από τη σημασιολογική τους σχέση.Α.ΙΙ.3.2. Συνώνυμα –Αντώνυμα.)

15. Από την παρακάτω περίοδο, να εντοπίσετε τα επίθετα και να βρείτε τα αντώνυμά τους, αξιοποιώντας και το λεξικό σας:

«Τα ίχνη της χαμένης κοίτης που ανακαλύφθηκαν εκ νέου είναι εν μέρει ορατά σε ειδικό εκθεσιακό χώρο με αρχαιολογικά ευρήματα εντός του σταθμού και μέσω ανοιχτής έκθεσης πάνω στην ίδια την πλατεία».

(Δείκτης Επιτυχίας: Α.ΙΙ.3. Κατανοούν τη λειτουργία της Παραγωγής και αντιλαμβάνονται τη σημασία των λέξεων μέσα από τη σημασιολογική τους σχέση. Α.ΙΙ.3.2. Συνώνυμα – Αντώνυμα.)

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

1. Να βρείτε στο διαδίκτυο εικόνα/φωτογραφία των Αναφιώτικων και να τα περιγράψετε, χρησιμοποιώντας και το ανάλογο λεξιλόγιο για περιγραφή τοπίου. (όριο λέξεων: 80-100)

(Δείκτης Επιτυχίας: Α.Ι.8. Αξιοποιούν τα μη γλωσσικά στοιχεία, για να προσλάβουν το κεντρικό νόημα του κειμένου.Α.Ι.8.1. Πολυτροπικότητα - οπτικοποίηση κειμένου, ενδεικτικά: εικόνες, φωτογραφίες.)

Κατ'οίκον εργασία:

Να επιλέξετε μία από τις δύο εργασίες

1. Σε άρθρο σας που θα δημοσιευτεί στον τουριστικό οδηγό της πόλης, για τα 200 χρόνια από την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης, να περιγράψετε το Ναύπλιο, αναζητώντας πληροφορίες από το διαδίκτυο ή από άλλες πηγές, χρησιμοποιώντας τοπικά επιρρήματα. Μπορείτε να αξιοποιήσετε και τις παρακάτω φωτογραφίες.

(Έκταση: 200 - 250 λέξεις)

Ναύπλιο

Παλαμήδι, Ναύπλιο

Η δολοφονία του Ιωάννη Καποδίστρια βυθίζει τους Έλληνες σε βαθύ πένθος και σηματοδοτεί τη διακοπή της εργώδους προσπάθειας ανασυγκρότησης και εκσυγχρονισμού της Ελλάδας.

2. Είστε επισκέπτης στο νησί Αίγινα. Σε επιστολή σας σε φίλο/η σας, να περιγράψετε το νησί και να εκφράσετε τα συναισθήματά σας από την επίσκεψη. (Να κάνετε χρήση ουσιαστικών και επιθέτων).

(Έκταση: 200-250 λέξεις)